

Крупеня Ірина Миколаївна

Кандидат політичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

(м. Суми, Україна)

<http://orcid.org/0000-0002-3336-974X>

e-mail: 24tokiss@gmail.com

Моцак Світлана Іванівна

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

(м. Суми, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-3941-9143>

e-mail: mocakci@ukr.net

Гаврилишин Петро Михайлович

Кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

(м. Івано-Франківськ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-1187-9028>

e-mail: gavryshp@ukr.net

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ БАГАТОВІКОВОЇ АГРЕСІЇ МОСКОВІЇ/РОСІЇ ПРОТИ СВОЇХ СУСІДІВ

Резюме

Проаналізовано історичні епізоди російсько-українських відносин, дві чеченські війни, російсько-грузинську війну 2008 року, триваючу російсько-українську війну, що дає підстави констатувати багатовікову агресію Московії/Росії проти своїх сусідів. Особливу увагу приділено аналізу 7-го проміжного звіту Бюро з демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ, який констатує факти порушень міжнародного гуманітарного права

та міжнародного права у сфері прав людини у ході розв'язаної РФ 24 лютого 2022 року загарбницької війни проти України.

Досліджено виступи Президента України, стенограми брифінгів Речника МЗС України, які дають підстави стверджувати, що Путін відкинув усі мирні пропозиції та збільшує рівень насильства та терору цивільного населення через запуск сотень дронів і ракет по цивільній інфраструктурі.

Продемонстровано, що завдяки сучасним засобам масової інформації, Росії не вдалося приховати від світу злочин агресії проти України під приводом «спеціальної військової операції», на відміну від Чечні, Грузії.

Встановлено, що на цьогорічному саміті НАТО Росію визнали як «довгострокову загрозу євроатлантичній безпеці» поряд із постійною загрозою тероризму. Підкреслюється, що Путін застряв у XIX столітті й у часах СРСР, він хоче бути новим «Пертом Великим» і вписати своє ім'я в історію як того, хто відновив Російську імперію. Але велике безумство — вести війну XIX століття у XXI столітті! Констатовано очевидний факт, що агресія Росії проти України є фатальною помилкою путінського режиму та жахливим злочином проти людяності, що назавжди залишиться в підручниках із всесвітньої історії та міжнародних відносин.

Ключові слова: агресія; Бюро демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ; війна; спеціальна військова операція; контртерористична операція; мир; міжнародне право; російсько-українська війна; Московія; тероризм.

Вступ

Останнім часом інформація про агресію Росії проти України набуває дедалі більшого поширення по цілому світу. На цю тему протягом останніх 11 років написано кілька сотень статей, монографій, її обговорюють політологи, історики та журналісти. Завдяки сучасним комунікаційним платформам, Росії не вдалося приховати від світу злочин агресії проти України виправданням про необхідність «спеціальної військової операції», на відміну від Чечні, Грузії.

17 липня 2014 році Росія наочно продемонструвала світові, що терор не знає кордонів, після збиття на Донбасі зенітним ракетним комплексом «Бук» російського виробництва малайзійського літака Boeing 777 Malaysia Airlines рейсу МН17 [1]. В березні 2022 року міжнародна спільнота була шокована воєнними злочинами російської армії після різанини в Бучі [2]; в червні 2023 року світ побачив черговий воєнний злочин, що кваліфікується «екоцидом», після того як російські військові підірвали Каховську ГЕС [3].

З 24 лютого 2022 року по сьогоднішній день російські війська здійснюють систематичні ракетні обстріли та авіаудари по містах і селах України, міжнародні правозахисні організації, зокрема Бюро ОБСЄ з

демократичних інститутів і прав людини, Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні регулярно документують порушення прав людини під час російської окупації, загибель мирних жителів, пошкодження та руйнування житлових будинків, лікарень, шкіл, енергетичної та іншої критичної інфраструктури по всій країні [4; 5].

У відповідь на звіти незалежних міжнародних організацій очільник Кремля обрав стратегію заперечення фактів, стратегією стримування через страх та перекидання відповідальності на Україну і «колективний Захід», закидаючи в інформаційне поле велику кількість міфів про причини перетину російськими військами в 2022 році кордону України, зокрема: розширення НАТО на Схід, розміщення військової інфраструктури Альянсу в країнах, які приєдналися до нього після 1997 р., дискримінація російськомовного населення в Україні тощо [6]. На початку жовтня 2025 року на пленарній сесії XXII щорічного засідання міжнародного дискусійного клубу «Валдай» в Сочі, В. Путін черговий раз повторив вище зазначений наратив про причини війни та намагався стратегією стримування через страх залякати західні держави, аби ті зменшили підтримку України й не втручалися активно в хід війни. Він свідомо використав платформу «Валдаю» для трансляції таких погроз якомога ширшій аудиторії, щоб сукупно досягти бажаного ефекту: схилити Захід від активних дій під страхом російської відплати [7].

Метою цієї статті є — політологічний аналіз історичних фактів та сучасних подій, щоб констатувати багатовікову агресію Московії/Росії проти своїх сусідів.

Методи дослідження.

Методологія дослідження базується на міждисциплінарному підході, що включає історичний та політологічний аналіз. Зокрема, історичний аналіз дав можливість простежити колоніальну та депортаційну політику імперського центру. Політологічний аналіз дозволив продемонструвати неправдиві наративи про причину перетину кордону України в 2022 році, а також показати що завдяки сучасним засобам масової інформації, Росії не вдалося приховати від світу злочин агресії проти України під приводом «спеціальної військової операції», на відміну від Чечні, Грузії.

Теоретико-методологічна основа дослідження опирається на принципи об'єктивності, історизму, системності, різноманітності, інформативності, детермінованості, що в сукупності при застосуванні дискурсивного аналізу дозволяють проаналізувати історичні факти та сучасні події, щоб констатувати багатовікову агресію Московії/Росії проти своїх сусідів.

Результати дослідження

Російська агресія проти України не є випадковістю — це закономірний наслідок імперської агресивної політики. Війна Росії проти України триває не три, не одинадцять, а понад 300 років. Військово-політична еліта Росії розуміє мир лише через силу. Історичні факти дають підстави констатувати багатовікову агресію Московії/Росії проти своїх сусідів. Нині В. Путін також зацікавлений у продовженні війни, а не в її завершенні [8]. Практика Московської держави часів Івана Грозного коли він у 1556 р. підкорив Астрахань, столицю Астраханського ханства в Нижньому Надволжі на березі Каспійського моря, звідки у 2022 році підіймалися російські стратегічні бомбардувальники, щоб обстріляти Україну, продовжується нині режимом Путіна [9, с. 115]. Це цілеспрямований терор проти цивільних людей, Росія наносить масовані удари дронами туди, де немає жодних військових цілей [8].

Один із епізодів сучасних реалій в Україні, Президент України Володимир Зеленський озвучив 10 липня 2025 року у Римі під час міжнародної конференції, яка була присвячена відновленню України. Його головний месидж — констатація факту, що кожен ніч українцям загрожують сотні дронів і ракет. В. Зеленський наголосив: «Це є чистий тероризм! Путін хоче, щоб українці страждали, тікали з України, щоб будинки, школи були зруйновані скрізь по країні, а не лише біля лінії фронту. Багато хто у світі думав, що Росія хоче справжнього миру, справжніх переговорів і припинення вогню. Москва подавала такі сигнали, але це все було лише частиною їхньої пропаганди і намаганням показати, що Україна не хоче миру. Але тепер стає очевидним той факт, що Путін відкинув усі мирні пропозиції та збільшує рівень насильства. У Путіна є лише два реальних «союзники» — терор і зима» [10].

15 липня 2025 року було дано незалежну оцінку сучасним подіям в Україні Бюро демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ (далі — БДІПЛ) шляхом опублікування Сьомого проміжного звіту щодо порушень міжнародного гуманітарного права та міжнародного права в галузі прав людини в Україні. Звіт охоплює події в період з 1 грудня 2024 року по 31 травня 2025 року та базується на свідченнях 90 постраждалих і свідків, а також відкритих джерелах і даних державних і громадських організацій [11]. У Звіті міститься підтверджена інформація щодо скоєних Російською Федерацією злочинів проти людяності та воєнних злочинів. Окремий наголос у документі робився на тому, що «російська влада продовжувала грубе порушення міжнародного гуманітарного права, а саме невибіркові обстріли густонаселених районів України, що призвело до подвійного зростання жертв серед цивільних у порівнянні з аналогічним періодом 2024 року. Крім того, РФ продовжує переслідувати та засуджувати цивільних людей

за сфабрикованими звинуваченнями після тривалого свавільного затримання [12]. Вперше БДПЛ зафіксувало точні місця вчинення актів сексуального насильства. Докази, зібрані БДПЛ, «підтвердили раніше задокументовані факти, зокрема категорії осіб, які стають об'єктом безпідставних переслідувань, а також попередні *висновки* про поширене і систематичне застосування тортур РФ щодо затриманих українських цивільних та військовополонених».

Експерти БДПЛ зафіксували продовження нав'язування у школах на тимчасово окупованих територіях України російської навчальної програми; військово-патріотичне виховання дітей шкільного віку та тиск щодо *вступу* до молодіжних військових підрозділів; застосування судових заходів та депортацій для придушення інакомислення на тимчасово окупованих Росією територіях України тощо. БДПЛ отримало «свідчення про судові процеси над українськими цивільними та військовополоненими, які проводилися за сфабрикованими звинуваченнями в тероризмі, вбивстві, шпигунстві, саботажі, жорстокому поводженні з військовополоненими або цивільними та умисному знищенні або пошкодженні майна. У 2025 році БДПЛ отримало інформацію про значно більшу кількість судових процесів над українськими цивільними людьми та військовополоненими, ніж раніше під час збройного конфлікту» [13].

Аналіз Сьомого проміжного звіту Бюро демократичних інституцій і прав людини ОБСЄ демонструє всьому демократичному світові наслідки неспровокованої жорстокої агресії Росії проти України, а також показав, що Росія є не лише «імперією зла, а й уособленням світового зла». Зміна режимів у Росії не міняє «варварської, войовничої та антидемократичної сутності російського суспільства». Позаяк «Росія є колоніальною імперією та впродовж віків нещадно експлуатувала свої колонії і нищила поневолені народи» [9, с. 18].

На думку доктора історичних наук Ігоря Гирича, сучасна політика режиму Путіна є логічним продовженням ідеології Московського царства від початку XIV. А її реперними точками були ідеологема «Москва-Третій Рим», яку сформулював православний чернець Філофей Псковський та імператорська практика московських царів Івана Грозного, Олексія Михайловича, Перта I, а також імператриці Катерини I. I. Вже з часів «собирання русских земель» XIV — XVI почала вимальовуватися й обґрунтовуватися ідея винятковості й особливої місії московської народності, яка у XVIII ст. набрала нового імперського вигляду — російської нації. Практика Московської держави після завершення її розширення на схід, до кордонів Китаю, що почалося з часів Івана Грозного, була спрямована на загарбання земель на захід від Москви: України, Білорусії, країн Балтії, Фінляндії, Польщі. Маховик завоювань ішов у парі з політикою русифікації [9, с. 23].

Директор центру «European Resilience Initiative Center» у Берліні, кандидат політичних наук Сергій Сумленний у своєму дослідженні зазначав, що квантовий стрибок розширення Московського царства відбувся в 1630-х роках. Поки держави Заходу встановлювали контроль над Америками, московити захопили Сибір. З 1628 року до 1649 року московити поширили свій вплив на територію в понад 8 мільйонів квадратних кілометрів, підкоривши не лише весь Сибір, а й тихоокеанське узбережжя та полярні регіони. Експансія була така ефективна, що в 1750-х роках росіяни (цар Петро I вже перейменував державу в Росію) заснували свої колонії на Алясці та навіть поселення в Каліфорнії (Форт-Росс) і на острові Кауаї на Гавайях (російський форт Єлизавети) [9, с. 116].

За ради справедливості, слід наголосити, що навіть сучасні російські дослідники не намагаються приховати мотиви і способи агресії. Олександр Казаркін, професор з Томського державного університету в одному із своїх досліджень писав: «Російська історія є, по суті, історія безперервно колонізуючої країни [14, с. 31]. Російська колонізація Сибіру поділяється на три етапи: військова операція з метою змусити місцевих жителів платити данину, сільськогосподарський і промисловий етапи» [14, с. 33].

У XIX ст. Сергій Уваров, московський Міністр народної освіти оприлюднив оновлену формулу російської нації: православ'я, самодержавство, народність. Ця тріада стала новою формою російського месіанства та винятковості, виправданням національного вбивства інших підвладних народів Російської імперії [15, с. 366]. Популярний російський літературний критик Віссаріон Белінський у розгорнутій рецензії на Маркевичеву «Історію Малоросії», опублікованій 1843 року, висловив думку, що «українці ніколи не були нацією, не мали власної державности, а відтак уся їхня так звана історія є лише бічною притокою російського історичного процесу, епізодом доби царювання Алексея Михайловича» [15, с. 225].

Не випадково, що на початку XIX ст. в Україні зародився національно-визвольний рух, який ставив собі за мету здобути національну волю для українського народу. Тарас Шевченко, Михайло Грушевський, Симон Петлюра, інші діячі УНР, ліві націоналісти 1920-х років противилися тезі московського шовінізму, «старшого брата» та стверджували право українського народу на свою державу та культуру, на своє фізичне виживання в лещатах російського тоталітаризму.

У XX ст. депортаційна політика імперського центру стала основою національної політики російської влади. Сотні тисяч селян було вислано до Сибіру, Півночі Росії, а Голодомор 1932 — 1933 років збільшив «добровільну» еміграцію українців з України. Нові хвилі депортацій і терору прокотилися вже Заходом України, спочатку у 1939 — 1941, потім у 1944 — 1947 роках. Сотні тисяч людей із новоприєднаних територій

колишньої Речі Посполитої були вивезені за Урал і в численні табори ГУЛАГу. Нововведенням депортаційної політики російської влади можна назвати багатонаціональні трансфери мільйонів людей [16, с. 574 — 589].

На думку професора Українського католицького університету у Львові Ярослава Грицака, під час Другої світової війни совєтська Росія створювала нову комуністичну імперію із завойованих держав і народів, а називалося це красиво — «визвольна місія Радянської армії» [17]. Історичним прикладом є «Пакт Молотова-Ріббентропа», яким радянська пропаганда намагалася показати наступ Червоної армії, як акцію «визволення населення Західної України і Західної Білорусі». А насправді Німеччина і Радянський Союз завчасно узгодили лінію поділу Центрально-Східної Європи. 1 вересня 1939 року німецька армія ввійшла у Польщу з півночі, заходу і півдня, а 17 вересня 1939 року Червона армія наступила зі сходу [18, с. 61].

Наглядним прикладом приховання Росією від світу злочину агресії в кінці ХХ ст. є Указ Президента РФ Б. Н. Єльцина від 23 вересня 1999 р. № 1255с «Про заходи щодо підвищення ефективності контртерористичних операцій на території Північнокавказького регіону» [9, с. 146]. Цей указ ухвалили після вибухів будинків у Буйнакську, Москві та Волгодонську [19]. Але масові бомбардування населених пунктів, лікарень, шкіл та об'єктів життєзабезпечення почалися ще 6 вересня — у День Незалежності Чеченської Республіки Ічкерія. Як у ситуації з Україною 24 лютого 2022 року, так і в ситуації з тогочасною Чечнею, російські війська здійснювали авіанальоти в села, де жодного військового об'єкта не було. Загинули сотні і тисячі мирних мешканців [9, с. 146].

16 червня 2001 року Президент Джордж Буш-молодший під час зустрічі а Любляні «зазирнув у вічі» В. Путіну та побачив у ньому «душу» та «прийняв виправдання» про необхідність «контртерористичної операції» у Чечні, не дивлячись на заклики ООН, ОБСЄ, Парламентської асамблеї Ради Європи зробити все, аби не допустити масової загибелі мирного населення міста Грозного [20, 21, 9, с. 153]. А після вересневих терактів у Нью-Йорку та Вашингтоні, Росія стала союзником США в боротьбі «з міжнародним тероризмом» [22, 23]. З кінця 2002 — початку 2003 років російське керівництво розпочало політику закріплення свого контролю над територією Чечні через організування так званого політичного процесу. З кінця 2003 року тема Чечні, порушень прав людини в регіоні поступово починає сходити з порядку денного міжнародних організацій. [9, с. 153 — 154].

Ще одним прикладом безкарної збройної агресії Росії в ХХІ столітті є варварський напад 8 серпня 2008 року Росії на Грузію, під приводом «операції з примусу до миру» [24]. Нападаючи на Грузію тоді, як і на Україну тепер, Росія всіляко заперечувала, що вона — агресор. Наслідки російської

агресії на Грузію: Росія визнала «незалежність» Абхазії та Південної Осетії, фактично окупувавши 20% грузинської території; понад 200 тисяч громадян Грузії були змушені покинути свої домівки, ставши внутрішньо переміщеними особами у власній країні [25]; агресія стала попередженням для міжнародної спільноти про зростаючі ревізійні амбіції Росії, що пізніше проявилось в агресії проти України в 2014 р. [26]. Сучасна політика Грузії під керівництвом партії «Грузинська мрія», а фактично під контролем Бідзіни Іванішвілі, який вважається тіньовим правителем Грузії та ключовим архітектором її сучасної внутрішньої та зовнішньої політики, демонструє тривожні ознаки дрейфу до «орбіти Росії», незважаючи на офіційні заяви про євроатлантичний курс та прозахідні настрої більшості населення [27].

Висновки

Наведені історичні епізоди, дві чеченські війни, російсько-грузинська війна 2008 року, а надто російсько-українська війна, що розпочалася 2014 року, засвідчили черговий раз багатовікову агресію Московії/Росії проти своїх сусідів та агресивну сутність Росії на сучасному етапі державотворення в питанні брутального порушення міжнародного права. Повномасштабне військове вторгнення російської армії в Україну 24 лютого 2022 року під гаслом «денацифікації» розвіяло останні ілюзії. Воєнні злочини російської регулярної армії по відношенню до цивільного населення Бучі, Ірпеня, Маріуполя й багатьох інших українських міст і сіл, щотижневі масовані удари дронами, ракетами Києва, Харкова, Одеси та інших міст України, позасудові вбивства мирних людей, катування, гвалтування, мародерство, руйнування цивільної інфраструктури показали, що де-факто світ зіткнувся з новою, сучасною версією російської агресії.

Нині українці як ніхто розуміють сутність режиму Путіна, бо щонайменше з 2014 року протистоять йому на полі бою та кров'ю виборюють право на свободу. Криваві злочини Росії нарешті зняли полуду з очей громадськості та політиків на Заході. Приховати злочин агресії під приводом «спеціальної військової операції» не вдалося, правда про РФ починає пробиватися до свідомості західних суспільств. На саміт НАТО, який відбувся в нідерландському м. Гаазі 24 — 25 червня 2025 р. Росію визнали як «довгострокову загрозу євроатлантичній безпеці» поряд із постійною загрозою тероризму.

Окремо варто наголосити, що контроль над пострадянським простором та повторну колонізацію пострадянського простору буде важко реалізувати, оскільки світ у XXI столітті — це інша епоха, Путін залишився/застрав у XIX столітті й у часах СРСР. Р. Путін хоче бути новим «Пертом Великим» і вписати своє ім'я в історію як того, хто відновив Російську імперію. Але велике безумство — вести війну XIX століття у XXI столітті!

Список посилань

1. Krupenya I. The crash of the MH17 aircraft is one of the first visible manifestations of russia's armed aggression against Ukraine. Consensus. №4. 2024. P. 191 — 204. URL: <https://konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/140> (дата звернення: 03.11.2025).
2. Черниш О. «Бучанська різанина». Ким є перші підозрювані і як їх знайшли. BBC News Україна. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61349033> (дата звернення: 03.11.2025).
3. Черниш О. Підриг Каховської ГЕС: кому він вигідний і чи зупинить наступ ЗСУ. BBC News Україна. 2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw4vw5qn4kzo> (дата звернення: 03.11.2025).
4. Seventh Interim Report on reported violations of international humanitarian law and international human rights law in Ukraine. OSCE/ODIHR 15 July 2025. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/e/5/594634_o.pdf (date of access: 03.11.2025).
5. Ситуація з правами людини під час російської окупації території України та її наслідки, 24 лютого 2022 року — 31 грудня 2023 року. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні. 2024. URL: <https://ukraine.ohchr.org/uk/human-rights-situation-during-russian-occupation-territory-ukraine-and-its-aftermath-UA> (дата звернення: 03.11.2025).
6. Сидорук Т. В., Павлюк В. В. Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни росії проти України. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/rozshyrennya-nato-yak-falshyvuy-pryvid-dlya-vypravdannya-viyny-rosiyi-proti-ukrayiny> (дата звернення: 03.11.2025).
7. Олещук П. Путін на «Валдайському форумі»: спроба усіх налякати. rfi. 2025. URL: <https://www.rfi.fr/ukhttps://www.rfi.fr/uk/> (дата звернення: 03.11.2025).
8. Стенограма брифінгу Речника МЗС України Георгія Тихого від 27.03.2025. Міністерство закордонних справ України. 2025. URL: <https://mfa.gov.ua/pres-centr/stenogrami-brifingiv/stenograma-brifingu-rechnika-mzs-ukrayini-georgiya-tihogo-vid-27032025> (дата звернення: 03.11.2025).
9. Багатовимірний рашизм: початок і кінець [збірник статей] / [укладач: В. С. Огризко]. Київ: ДП «ГДІП», 2023. 245 с.

10. Звернення Президента до учасників Конференції з питань відновлення України URC. 2025. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-do-uchasnikiv-konferenciyi-z-pitan-vid-98929> (дата звернення: 03.11.2025).
11. Seventh Interim Report on reported violations of international humanitarian law and international human rights law in Ukraine. OSCE/ODIHR. 2025. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/e/5/594634_o.pdf (date of access: 03.11.2025).
12. Порухення гуманітарного права під час війни: у МЗС прокоментували звіт Бюро. Укрінформ. 2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/4015509-buro-obse-opriludnilo-somij-zvit-proporusenna-prava-pid-cas-vijni-rosii-proti-ukraini-mzs.html> (date of access: 03.11.2025).
13. Коментар МЗС щодо 7-го проміжного звіту БДІПЛ ОБСЄ щодо порушень міжнародного гуманітарного права та міжнародного права у сфері прав людини у ході війни РФ проти України. Міністерство закордонних справ України. 2025. URL: <https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-shchodo-7-go-promizhnogo-zvitu-bdipl-obsye-shchodo-porushen-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava-ta-mizhnarodnogo-prava-u-sferi-prav-lyudini-u-hodi-vijni-rf-proti-ukrayini> (дата звернення: 03.11.2025).
14. Казаркин А. П. Этапы колонизации Сибири. Вестник Томского государственного университета. № 2 (3). 2008. С. 31 — 40. URL: <https://vital.lib.tsu.ru/vital/access/services/Download/vtls:000721750/SOURCE1?view=true> (дата звернення: 03.11.2025).
15. Кравченко В. Україна, Імперія, Росія. Вибрані статті з модерної історії та історіографії. Київ: СП «Часопис «Критика». 2011. 548 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-8978-47-0/978-966-8978-47-0.pdf> (дата звернення: 03.11.2025).
16. Смолій В. Політичний терор і тероризм в Україні XIX — XX ст. Історичні нариси. Київ: Наукова думка. 2002. 954 с.
17. 80 років тому Червона Армія «визволила» Західну Україну. Історик Ярослав Грицак про ті події і реакцію людей. Радіо Свобода. 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30168312.html> (дата звернення: 03.11.2025).
18. Артимишин П., Костюк О. «Велика Польща» та «руський мір»: Україна у суспільно-політичному дискурсі та зовнішньополітичних доктринах сусідніх держав: монографія / НАН України.

- Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2020. 240 с. URL: <https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?downloadid=895> (дата звернення: 03.11.2025).
19. Фрис З. І через 10 років у Росії не знайшли винуватців трагічних вибухів. Радіо Свобода. 2009. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1818858.html> (дата звернення: 03.11.2025).
 20. Press Conference by President Bush and Russian Federation President Putin. The White House. 2001. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/06/20010618.html> (date of access: 03.11.2025).
 21. Состоялись переговоры Владимира Путина и Президента США Джорджа Буша. Президент России. 2001. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/41676> (дата звернення: 03.11.2025).
 22. German T. From cooperation to confrontation: US-Russia relations since 9/11. *International Politics*. Volume 61. 2024. P. 567 – 586. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-023-00524-x> (date of access: 03.11.2025).
 23. Состоялся телефонный разговор президентов России и США. А. Президент России. 2001. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/39993> (дата звернення: 03.11.2025).
 24. Краткая хронология миротворческой операции по принуждению Грузии к миру. Министерство иностранных дел Российской Федерации. 2008. URL: <https://www.mid.ru/ru/maps/ge/1724284/> (дата звернення: 03.11.2025).
 25. Заява МЗС України у зв'язку із 17-ми роковинами від початку збройної агресії Російської Федерації проти Грузії. Міністерство закордонних справ України. 2025. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-u-zvyazku-iz-17-mi-rokovinami-vid-pochatku-zbrojnoyi-agresiyi-rosijskoyi-federaciyi-proti-gruziyi> (дата звернення: 03.11.2025).
 26. Seskuria N. Russia's "Hybrid Aggression" against Georgia: The Use of Local and External Tools. The Center for Strategic and International Studies. 2021. URL: <https://www.csis.org/analysis/russias-hybrid-aggression-against-georgia-use-local-and-external-tools> (date of access: 03.11.2025).
 27. Jones S., The People vs Georgian Dream: Who Will Win in 2025? The Davis Center for Russian and Eurasian Studies at Harvard University. 2025. URL: <https://daviscenter.fas.harvard.edu/insights/people-vs-georgian-dream-who-will-win-2025> (date of access: 03.11.2025).

References

1. Krupenya, I. (2024). The crash of the MH17 aircraft is one of the first visible manifestations of Russia's armed aggression against Ukraine. *Consensus*, No 4, 191-204. URL: <https://konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/140> [in English].
2. Chernysh, O. (2022) "Buchanan massacre". Who are the first suspects and how were they found. *BBC News Ukraine*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61349033> [in Ukrainian].
3. Chernysh, O. (2023) The explosion of the Kakhovka hydroelectric power station: who benefits from it and will it stop the Ukrainian Armed Forces offensive. *BBC News Ukraine*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw4vw5qn4kzo> [in Ukrainian].
4. Seventh Interim Report on reported violations of international humanitarian law and international human rights law in Ukraine. (2025). OSCE/ODIHR 15 July URL: https://www.osce.org/files/f/documents/e/5/594634_o.pdf [in English].
5. Human rights situation during the Russian occupation of territory of Ukraine and its aftermath, 24 February 2022 to 31 December 2023. (2024). The UN Human Rights Monitoring Mission in Ukraine. URL: <https://ukraine.ohchr.org/uk/human-rights-situation-during-russian-occupation-territory-ukraine-and-its-aftermath-UA> [in Ukrainian].
6. Sydorchuk, T.V. Pavliuk, V.V. (2022). NATO expansion as a false pretext to justify Russia's war against Ukraine. The National Institute for Strategic Studies. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/rozshyrennya-nato-yak-falshyvyy-pryvid-dlya-vypravdannya-viyny-rosiyi-proti-ukrayiny> [in Ukrainian].
7. Oleshchuk, P. (2025). Putin at the Valdai Forum: an attempt to scare everyone. *rfi*. URL: <https://www.rfi.fr/ukhttps://www.rfi.fr/uk> [in Ukrainian].
8. Transcript of the briefing of the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine of Heorhiy Tykhy, dated 03.27.2025. The Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. 2025. URL: <https://mfa.gov.ua/pres-centr/stenogrami-brifingiv/stenograma-brifingu-rechnika-mzs-ukrayini-georgiya-tihogo-vid-27032025> [in Ukrainian].
9. Ohryzko, V et al (2023) Multidimensional ruscism: the beginning and the end. Kyiv: GDIP SE. 245 p. [in Ukrainian].
10. Address by the President to the Participants of the Ukraine Recovery Conference 2025. (2025). Official website PRESIDENT OF UKRAINE. URL: <https://www.president.gov.ua/news/>

- zvernennya-prezidenta-do-uchasnikiv-konferenciyi-z-pitan-vid-98929 [in Ukrainian].
11. Seventh Interim Report on reported violations of international humanitarian law and international human rights law in Ukraine. (2025). OSCE/ODIHR. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/e/5/594634_o.pdf [in English].
 12. Violations of humanitarian law during the war: the Ministry of Foreign Affairs commented on the Bureau's report. Ukrinform. 2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/4015509-buro-obse-opriludnilo-somij-zvit-pro-porusenna-prava-pid-cas-vijni-rosii-proti-ukraini-mzs.html> [in Ukrainian].
 13. Comment by the MFA on the OSCE/ODIHR Seventh Interim Report on reported violations of international humanitarian law and international human rights law in Ukraine during the Russian war of aggression. (2025). The Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/komentar-mzs-shchodo-7-go-promizhnogo-zvitu-bdipl-obsye-shchodo-porushen-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava-ta-mizhnarodnogo-prava-u-sferi-prav-lyudini-u-hodi-vijni-rf-proti-ukrayini> [in English].
 14. Kazarkin, A. P. (2008). Stages of the colonization of Siberia. Bulletin of Tomsk State University, No 2 (3), 31 – 40. URL: <https://vital.lib.tsu.ru/vital/access/services/Download/vtls:000721750/SOURCE1?view=true> [in Russian].
 15. Kravchenko, V. (2011). Ukraine, Empire, Russia. Selected articles on modern history and historiography. Kyiv: SP «Chasopys Krytyka». 548 p. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-8978-47-0/978-966-8978-47-0.pdf> [in English].
 16. Smolii, V. (2002). Politychnyi terror i teroryzm v Ukraini XIX – XX st. Istorychni narysy. Kyiv: Naukova dumka. 954 p. [in Ukrainian].
 17. 80 years ago, the Red Army “liberated” Western Ukraine. Historian Yaroslav Hrytsak talks about those events and people's reactions. (2019). Radio Svoboda. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30168312.html> [in Ukrainian].
 18. Artymyshyn, P., Kostuik, O. (2020). «Great Poland» and «Russian World»: Ukraine in the sociopolitical discourse and foreign policy doctrines of neighboring states: monograph / NAS of Ukraine, I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies. Lviv, 240 p. URL: <https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?downloadid=895> [in Ukrainian].

19. Fris, Z. (2009). And 10 years later, the perpetrators of the tragic explosions have not been found in Russia. Radio Svoboda. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1818858.html> [in Ukrainian].
20. Press Conference by President Bush and Russian Federation President Putin. (2001). The White House. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/06/20010618.html> [in English].
21. Negotiations between Vladimir Putin and US President George Bush took place. (2001). President of Russia. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/41676> [in Russian].
22. German, T. (2024) From cooperation to confrontation: US-Russia relations since 9/11. *International Politics*, Volume 61, 567 – 586. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-023-00524-x> [in English].
23. There was a telephone conversation between the presidents of Russia and the USA. (2001). President of Russia. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/39993> [in Russian].
24. A brief chronology of the peacekeeping operation to force Georgia to peace. (2008). Minister of Foreign Affairs of the Russian Federation. URL: <https://www.mid.ru/ru/maps/ge/1724284/> [in Russian].
25. Statement of the MFA of Ukraine dedicated on the 17th anniversary since the beginning of the armed aggression of the Russian Federation against Georgia. (2025). The Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-u-zvyazku-iz-17-mi-rokovinami-vid-pochatku-zbrojnoyi-agresiyi-rosijskoyi-federaciyi-proti-gruziyi> [in Ukrainian].
26. Seskuria, N. (2021). Russia’s “Hybrid Aggression” against Georgia: The Use of Local and External Tools. The Center for Strategic and International Studies. URL: <https://www.csis.org/analysis/russias-hybrid-aggression-against-georgia-use-local-and-external-tools> [in English].
27. Jones, S. (2025). The People vs Georgian Dream: Who Will Win in 2025? The Davis Center for Russian and Eurasian Studies at Harvard University. URL: <https://daviscenter.fas.harvard.edu/insights/people-vs-georgian-dream-who-will-win-2025> [in English].

Iryna Krupenya

*Candidate (PhD) in Political Science, Associate Professor of the Department of World History, International Relations and Methods of Teaching Historical Disciplines
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko (Sumy, Ukraine)*

<http://orcid.org/0000-0002-3336-974X>

e-mail: 24tokiss@gmail.com

Svetlana Motsak

Candidate (PhD) in Pedagogical Science, Associate Professor of the Department of World History, International Relations and Methods of Teaching Historical Disciplines

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko (Sumy, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0003-3941-9143>

e-mail: mocakci@ukr.net

Petro Gavrylyshyn

*Candidate (PhD) of Historical Sciences, Associate Professor
at Department of International Relations*

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-1187-9028>

e-mail: gavryshp@ukr.net

POLITICAL ANALYSIS OF MOSCOVY/RUSSIA'S CENTURIES-OLD AGGRESSION AGAINST ITS NEIGHBORS

Abstract

The article analyzes historical episodes of Russian-Ukrainian relations, two Chechen wars, the Russian-Georgian war of 2008, the ongoing Russian-Ukrainian war that give grounds to state the centuries-old aggression of Muscovy/Russia against its neighbors. Particular attention is paid to the analysis of the Seventh Interim Report of the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, which states the facts of violations of international humanitarian law and international human rights law during the Russian war of aggression.

Separately, the speeches of the President of Ukraine and transcripts of briefings of the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine were examined, which give grounds to claim that Putin has rejected all peace proposals and is increasing the level of violence and terror of the civilian population by launching hundreds of drones and missiles at civilian infrastructure.

It has been demonstrated that, thanks to modern mass media, Russia failed to hide from the world the crime of aggression against Ukraine under the pretext of a «special military operation», unlike Chechnya and Georgia.

It has been established that at this year's NATO summit, Russia was recognized as a long-term threat to Euro-Atlantic security along with the persistent threat of terrorism. It is emphasized that Putin is stuck in the 19th century and the USSR, he wants to be the new “Perth the Great” and write his name in history as the one who restored the Russian Empire. But it is a great madness to wage a 19th century war in the 21st century! It is obvious that Russia's aggression against Ukraine is a fatal mistake of the Putin regime and a terrible crime against humanity that will forever remain in the textbooks of world history and international relations.

Keywords: aggression; counter-terrorist operation; international law; Muscovy; OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR); special military operation; peace; Russian-Ukrainian war; terrorism; war.

Стаття надійшла до редакції 03.11.25

© Крупеня І. М., Моцак С. І., Гаврилишин П. М., 2025